

บทที่ 10

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาโครงการ “ฐานข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตวัตถุดิบ อาหารและเครื่องดื่มจากผลผลิตทางการเกษตรในจังหวัดตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตกในประเทศไทย (ตาก- เพชรบูรณ์)” สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การศึกษาศักยภาพและความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตวัตถุดิบ อาหารและเครื่องดื่มจากผลผลิตทางการเกษตรในจังหวัดตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตกในประเทศไทย ในส่วนของจังหวัดตากจำนวน 40 กลุ่มพบว่า

1.1 จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพต่ำ ปานกลางและสูงมีจำนวน 9, 19 และ 12 กลุ่มตามลำดับ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.50, 47.50 และ 30.00 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่าโดยส่วนใหญ่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตากมีศักยภาพปานกลาง

1.2 กลุ่มวิสาหกิจในจังหวัดตากที่มีศักยภาพสูง โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่ผลิตอาหารแปรรูป ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากผลไม้ต่างๆ เช่น มะยมหมย กระท้อนกวน ผลิตภัณฑ์จากกล้วย ได้แก่ กล้วยอบน้ำผึ้ง และผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น กระเทียมดอง ถั่วคั่วทราย ในส่วนของกลุ่มวิสาหกิจที่ผลิตเครื่องดื่มที่มีศักยภาพสูงได้แก่กลุ่มที่ผลิตไวน์มะเฒ่าและสุรากลั่น และกลุ่มวิสาหกิจที่ผลิตวัตถุดิบที่มีศักยภาพสูงได้แก่กลุ่มที่ผลิตข้าวหอมมะลิ

1.3 ผลการจัดศักยภาพด้านต่างๆ พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตากโดยส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านเงินทุนเริ่มต้นและเงินทุนหมุนเวียน มีการได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์น้อย มีกำไรต่อปีของผลิตภัณฑ์ต่ำและมีปัญหาทางด้านการตลาด มีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนต่ำ และช่องทางการจำหน่ายมีน้อย จึงเป็นผลให้มีศักยภาพต่ำ แต่มีศักยภาพสูงในด้านการจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ และการดำเนินกิจกรรม

1.4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตากต้องการเปลี่ยนแปลงชนิดผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสนใจผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารมากที่สุด รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องดื่มและหัตถกรรม

1.5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยส่วนใหญ่ในจังหวัดตากมีการขนส่งสินค้าไปขายยังสถานที่อื่น ภายในรัศมีระหว่าง 0-150 กิโลเมตรจากกลุ่มที่ผลิต

2. การศึกษาศักยภาพและความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตวัตถุดิบ อาหารและเครื่องดื่มจากผลผลิตทางการเกษตรในจังหวัดตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตกในประเทศไทย ในส่วนของจังหวัดกำแพงเพชรจำนวน 46 กลุ่มพบว่า

2.1 จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่ศักยภาพต่ำ ปานกลางและสูงมีจำนวน 17, 23 และ 6 กลุ่มตามลำดับ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 39.96, 50.00 และ 13.04 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่าโดยส่วนใหญ่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชรมีศักยภาพปานกลาง

2.2 กลุ่มวิสาหกิจในจังหวัดกำแพงเพชรที่มีศักยภาพสูง โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่ผลิตอาหารแปรรูป ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากกล้วย เช่น กล้วยฉาบ และผลิตภัณฑ์จากผลไม้อื่นๆ เช่น มะพร้าวเสวย และผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ข้าวแต๋นนางเล็ด และกระยาสารท ในส่วนของกลุ่มวิสาหกิจที่ผลิตวัตถุดิบที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ กลุ่มที่ผลิตข้าวซ้อมมือและไม่พบกลุ่มวิสาหกิจที่มีศักยภาพสูงที่ผลิตเครื่องดื่ม

2.3 ผลการจัดศักยภาพด้านต่างๆ พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร โดยส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านเงินทุนเริ่มต้นและเงินทุนหมุนเวียน แต่มีการรับรู้ในด้านของมาตรฐานผลิตภัณฑ์และมีความรู้ความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับมาตรฐานและมีศักยภาพในระดับปานกลาง กลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่มีการใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกวัตถุดิบ และมีการตรวจสอบคุณภาพจึงทำให้มีศักยภาพในด้านนี้สูง นอกจากนั้นยังสามารถจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดีและมีศักยภาพปานกลางในการดำเนินกิจกรรม

2.4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร ส่วนใหญ่ต้องการเปลี่ยนแปลงชนิดผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยมีความสนใจผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารมากที่สุดและโดยส่วนใหญ่ต้องการเปลี่ยนแปลงประเภทของอาหารที่ผลิต

2.5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยส่วนใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชรมีการขนส่งสินค้าไปขายยังสถานที่อื่นภายในรัศมีระหว่าง 0-150 กิโลเมตรจากกลุ่มที่ผลิต

3. การศึกษาศักยภาพและความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตวัตถุดิบ อาหารและเครื่องดื่มจากผลผลิตทางการเกษตรในจังหวัดตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตกในประเทศไทย ในส่วนของจังหวัดสุโขทัยจำนวน 49 กลุ่มพบว่า

3.1 จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่ศักยภาพต่ำ ปานกลางและสูงมีจำนวน 16, 25 และ 8 กลุ่มตามลำดับ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.65, 51.02 และ 16.33 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่าโดยส่วนใหญ่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุโขทัยมีศักยภาพปานกลาง

3.2 กลุ่มวิสาหกิจในจังหวัดสุโขทัยที่มีศักยภาพสูง โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่ผลิตอาหารแปรรูปจากกล้วยได้แก่ กล้วยอบเนย กล้วยตากและกล้วยกวน และผลิตภัณฑ์อาหารหมัก เช่น ปลาร้า และกลุ่มวิสาหกิจที่ผลิตเครื่องดื่มที่มีศักยภาพสูงได้แก่กลุ่มที่ผลิตมะตูมผง

3.3 ผลการจัดศักยภาพด้านต่างๆ พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุโขทัยโดยส่วนใหญ่มีระยะเวลาเปิดดำเนินการน้อย ประสบปัญหาด้านเงินทุนเริ่มต้นและเงินทุนหมุนเวียน มีแรงงานประจำน้อยและขาดการจัดการที่ดีกับวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ที่เสียหายและไม่ได้มาตรฐาน นอกจากนั้นยังได้รับ

การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์น้อยและส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์และมีปัญหาทางด้านการตลาดโดยมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนต่ำและช่องทางการจำหน่ายมีน้อย จึงเป็นผลให้มีศักยภาพโดยรวมปานกลางจนถึงต่ำ แต่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีศักยภาพสูงในด้านการจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ และการดำเนินกิจกรรม

3.4 วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงชนิดผลิตภัณฑ์ที่ผลิตอยู่เดิม แต่ถ้าจะเปลี่ยนแปลงกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสนใจผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารมากที่สุดและรองลงมาคือให้ความสนใจเท่ากันในการผลิตเครื่องดื่มและหัตถกรรม

3.5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ในจังหวัดสุโขทัยมีการขนส่งสินค้า (ยกเว้นข้าว) ไปขายยังสถานที่อื่นภายในรัศมีระหว่าง 0 - 450 กิโลเมตรจากกลุ่มที่ผลิต

4. การศึกษาศักยภาพและความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตวัตถุดิบ อาหารและเครื่องดื่มจากผลผลิตทางการเกษตรในจังหวัดตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตกในประเทศไทย ในส่วนของจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 66 กลุ่มพบว่า

4.1 มีกลุ่มที่ผลิตอาหารเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดคือ 45 กลุ่ม ในจำนวนนี้มีผู้ผลิตที่ผลิตสินค้าประเภทกล้วยตากจำนวน 12 กลุ่ม ซึ่งเป็นการผลิตอาหารที่ใช้วัตถุดิบที่มีมากในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ผลการจัดศักยภาพด้านต่าง ๆ โดยการสัมภาษณ์และนำข้อมูลมาจัดกลุ่มศักยภาพพบว่า วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาด้านเงินทุนหมุนเวียน แต่มีศักยภาพสูงด้านการจัดการกับปัญหาและการดำเนินการของกลุ่ม เช่น สมาชิกมีการวางแผนการผลิต มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

4.3 เมื่อแบ่งสินค้าที่กลุ่มวิสาหกิจผลิตเป็นกลุ่มวัตถุดิบ อาหาร และเครื่องดื่ม พบว่าวัตถุดิบ และสินค้าประเภทอาหารโดยส่วนใหญ่ เช่น ข้าว น้ำพริก อาหารหมัก ยังมีศักยภาพโดยรวมต่ำ ส่วนเครื่องดื่ม โดยเฉพาะเครื่องดื่มประเภทสมุนไพรโดยส่วนใหญ่มีศักยภาพโดยรวมปานกลาง

4.4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังมีความพอใจในการผลิตวัตถุดิบ อาหาร หรือเครื่องดื่มชนิดเดิมที่กำลังผลิตอยู่ ณ ปัจจุบัน

4.5 วัตถุดิบ อาหาร และเครื่องดื่มที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ มีการส่งสินค้าไปยังสถานที่ต่าง ๆ แบ่งตามระยะทางการขนส่งอยู่ในรัศมีระหว่าง 0 - 450 กิโลเมตรจากกลุ่มผลิต

5. การศึกษาศักยภาพและความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตวัตถุดิบ อาหารและเครื่องดื่มจากผลผลิตทางการเกษตรในจังหวัดตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตกในประเทศไทย ในส่วนของจังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 68 กลุ่มพบว่า

5.1 จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่ศักยภาพต่ำ ปานกลางและสูงมีจำนวน 24, 30 และ 14 กลุ่มตามลำดับ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35.29, 44.12 และ 20.59 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่าโดยส่วนใหญ่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์มีศักยภาพปานกลาง

5.2 กลุ่มวิสาหกิจในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีศักยภาพสูง โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่ผลิตอาหารแปรรูปประเภทต่างๆ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากผลไม้ต่างๆ เช่น มะขามคลุกน้ำตาลไอซิ่ง มะขามคลุก มะขามกวน วัตถุดิบที่เป็นพืชผัก เช่น เห็ดโคนญี่ปุ่น วัตถุดิบประเภทข้าว เช่น ข้าวสารแดง ผลิตภัณฑ์จากกล้วย เช่น กล้วยกวน เป็นต้น

5.3 ผลการจัดศักยภาพด้านต่างๆ พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านต่างๆ ได้แก่ เงินทุนเริ่มต้นและเงินทุนหมุนเวียน การมีกำไรต่อปีของผลิตภัณฑ์ต่ำและมีปัญหาทางด้านการตลาด มีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนต่ำและช่องทางการจำหน่ายมีน้อย จึงเป็นผลทำให้มีศักยภาพปานกลางและต่ำแต่มีศักยภาพสูงในด้านการจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ และการดำเนินกิจกรรม

5.4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ทำการศึกษามีความพึงพอใจในการผลิตผลิตภัณฑ์ชนิดเดิม แต่ถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงชนิดผลิตภัณฑ์ที่ผลิต กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสนใจผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารมากที่สุด รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ประเภทหัตถกรรม

5.5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยส่วนใหญ่ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีการขนส่งสินค้าไปขายยังสถานที่อื่น ภายในรัศมีไม่เกิน 150 กิโลเมตรจากกลุ่มที่ผลิต

6. การศึกษาศักยภาพและความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตวัตถุดิบ อาหารและเครื่องดื่มจากผลผลิตทางการเกษตรในจังหวัดตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตกในประเทศไทย ในส่วนของภาพรวมทั้ง 5 จังหวัดที่ศึกษาจำนวน 269 กลุ่มพบว่า

6.1 โดยส่วนใหญ่กลุ่มของวิสาหกิจชุมชนใน 5 จังหวัดมีศักยภาพสูง 3 ด้าน ได้แก่ (1) การผลิต เนื่องจากมีการใช้วัตถุดิบในพื้นที่และมีการคัดเลือกวัตถุดิบที่นำมาแปรรูป โดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ (2) ประเภทปัญหา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความถนัดในการประสบปัญหาด้านต่างๆ น้อยหรือสามารถแก้ไขและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดี และ (3) การดำเนินกิจกรรม เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจมีการวางแผนก่อนการผลิตที่ดี มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพของการผลิต การมีผลตอบแทนให้กับสมาชิกที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาทั้งผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ

6.2 กลุ่มที่ศักยภาพต่ำมีจำนวนทั้งหมด 86 กลุ่ม (ร้อยละ 32.0) กลุ่มที่มีศักยภาพปานกลางมีจำนวน 136 กลุ่ม (ร้อยละ 50.5) และกลุ่มที่มีศักยภาพสูงมีจำนวนทั้งหมด 47 กลุ่ม (ร้อยละ 17.5) โดยกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุด ได้แก่ กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตกล้วยอบเนย อยู่ในตำบลโตนด อำเภอศรีมอหุง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีคะแนนร้อยละ 84.10 และกลุ่มที่มีคะแนนต่ำสุด คือ

กลุ่มอาชีพเสริมบ้านคลองกระธาตุที่ผลิตน้ำพริกแกง ต้มปลอบ่อถั่ว อำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีคะแนนร้อยละ 49.78

6.3 การวิเคราะห์ผลทางสถิติเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของวิสาหกิจชุมชนแบ่งตามข้อมูลการประเมิน (โดยไม่คำนึงถึงประเภทของการผลิต) พบว่าการดำเนินงานด้านบุคลากร การผลิต การตลาด การจัดการกับปัญหาและคะแนนรวมทุกด้านของวิสาหกิจชุมชนใน 5 จังหวัด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และวิสาหกิจชุมชนในแต่ละจังหวัดมีความเข้มแข็งด้านต่างๆ แตกต่างกันไป และในด้านผลคะแนนรวม (เต็ม 100 คะแนน) พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชรมีคะแนนต่ำที่สุด คือ 61.9 คะแนนและต่ำกว่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนรวมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตาก สุโขทัย พิษณุโลกและเพชรบูรณ์ ซึ่งมีคะแนนสูงกว่า (ระหว่าง 63.8 – 65.9 คะแนน) ซึ่งมีค่าไม่แตกต่างกันทางสถิติ

6.4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ใน 5 จังหวัดที่ทำการศึกษามีการขนส่งสินค้าไปขายยังสถานที่อื่นภายในรัศมีระหว่าง 0-150 กิโลเมตรจากกลุ่มที่ผลิต

จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากงานวิจัย เมื่อนำมาวิเคราะห์และจัดทำเป็นฐานข้อมูลการจัดลำดับกลุ่มศักยภาพและความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนในการผลิตวัตถุดิบ อาหารและเครื่องดื่มจากผลผลิตทางการเกษตรของจังหวัดที่ผ่านระเบียบเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกในประเทศไทย (จังหวัดตาก กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลกและเพชรบูรณ์) เรียบร้อยแล้ว จะนำไปเชื่อมโยงเข้ากับโครงการวิจัยที่เป็นโครงการระบบกลางเรื่อง “ระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการพัฒนาพื้นที่และชุมชนในเขตการจัดระบบเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตามแนวตะวันออก-ตก : การสร้างฐานข้อมูลและประเมินทรัพยากรเชิงพื้นที่ของชุมชน ซึ่งมี รองศาสตราจารย์ ดร. ชฎา ณรงค์ฤทธิ์ เป็นหัวหน้าโครงการ โดยการนำข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลวิเคราะห์ได้มานำเสนอในรูปแบบที่เป็นจุดในแผนที่ของจังหวัดต่างๆ ที่ทำการศึกษ และสร้างทางเลือกเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการผลิตวัตถุดิบ อาหารและเครื่องดื่มของวิสาหกิจชุมชน โดยทางกลุ่มผู้บริหารในระดับต่างๆ เช่น จังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน รวมทั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จะสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นทางเลือกในการพัฒนาและยกระดับการผลิตสินค้าวัตถุดิบ อาหารแปรรูปหรือเครื่องดื่ม ซึ่งจะเป็นผลให้มีการเพิ่มศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในการแข่งขันทางเศรษฐกิจต่อไป